

2023 Jaarverslag Werkgroep Dongevallei e.o.

Inleiding

De Dongevallei is een stadsnatuurgebied in de westelijke Tilburgse woonwijk Reeshof. De KNNV-werkgroep die in dat gebied actief is, werd in 2010 opgericht met als doel de monitoring van flora en fauna in de Dongevallei te coördineren. Door natuurontwikkeling in aangrenzende gebieden langs de Dongebeeek is na 2020 het werkgebied van de werkgroep in aanzienlijk mate uitgebreid. Behalve de Dongevallei (vanaf spoorlijn Tilburg-Breda) vallen nu ook de Reeshofweide, de Koeweiden, de Lange Rekken en het bosreservaat De Rekken binnen het werkgebied. Bij elkaar zo'n 200 hectare.

Al snel vervulde de werkgroep met betrekking tot het beheer van het natuurgebied ook een adviserende rol naar de gemeente Tilburg toe. In latere jaren is daar beïnvloeding van het natuur- en waterbeleid van gemeente, respectievelijk het waterschap aan toegevoegd. De werkgroep wordt door beide partijen als een deskundige samenwerkingspartner beschouwd en als zodanig gewaardeerd.

Leden

Het aantal werkgroepleden is altijd zeer beperkt gebleven. In 2023 was er sprake van 4-5 actieve leden. Daarnaast functioneert er de laatste vier jaar (in nauwe samenwerking met de KNNV) een Vrijwillige Weidevogelbeschermings-loopgroep (3-4 pers.) die door één van de werkgroepleden wordt gecoördineerd. Voorts is er vanaf het begin een Vrijwilligersgroep Beheer Dongevallei aanwezig geweest die elk jaar in eigen beheer enkele beheeracties organiseert en uitvoert. Daarbij wordt soms meegelift met de Nationale Natuurwerkdag of 'Nederland Doet'. Ook omringende bewoners (niet-KNNV-ers) kunnen daar aan meedoen. De beheergroep in de Dongevallei bestaat uit ca.8-10 personen, de nieuwe beheergroep in de Reeshofweide telt ongeveer 6-8 personen. In beide groepen wordt actief geworven door middel van voorlichting op (avond)bijeenkomsten en/of gerichte excursies.

Monitoring

Zoals elk jaar hebben diverse leden bijgedragen aan de monitoring van vogels in de verschillende deelgebieden. Het gaat onder meer om BMP-, WAVO- en MAS-tellingen in het kader van de landelijke meetnetten van het Sovon. Ook is er in 2023 wederom gebiedsbreed een nestkartering van de populatie Canadese ganzen uitgevoerd. Samen met enkele leden van de Plantenwerkgroep zijn floristische inventarisaties in de Lange Rekken en de Koeweiden verricht. Voorts is in 2023 in de Dongevallei een uitgebreide herhaling van de flora-inventarisatie met soortkartering van de eerder in 2010 uitgevoerde inventarisatie gedaan. In de Lange Rekken en Koeweiden zijn 'ad random' veel gegevens verzameld over het voorkomen van allerlei insectengroepen, in het bijzonder libellen en dagvlinders. Afgelopen jaar is ook de nachtvlinder-monitoring weer opgestart, voorsnog beperkt tot het smeren van stroop op bomen (dus nog geen lichtvangsten). Naar aanleiding van de KNNV-inspiratiedag heeft de werkgroep-coördinator een start gemaakt met het inventariseren van korstmossen. Het meedoen met landelijke meetnetten voor korstmossen en paddenstoelen is vanwege kennis- en capaciteitsgebrek nog even uitgesteld. Wèl is met de coördinator van de Paddenstoelwerkgroep een lange stobbenrij in de Koeweiden op fungi geïnventariseerd. Met vertegenwoordigers van de Dassenwerkgroep Noord-Brabant is een veldbezoek aan de Lange Rekken gebracht omdat daar verse dassensporen werden gezien. Tenslotte voert de werkgroep een beperkte kwantitatieve monitoring van de grond- en oppervlaktewaterpeilen (peilschalen) uit in de Dongevallei en de Lange Rekken.

Beheeradvisering

Vanaf het begin van de aanleg van de Dongevallei is er tussen de gemeente Tilburg, de groenaannemer en de KNNV-werkgroep een jaarlijks overleg over het graas- en maaibeheer in de Dongevallei. Aan dit beheeroverleg zijn in 2023 de deelgebieden Reeshofweide en Koeweiden toegevoegd. Specifiek met betrekking tot dit onderwerp is het afgelopen jaar een startbijeenkomst belegd, waar op uitnodiging van de gemeente de werkgroep-coördinator aan heeft deelgenomen. Overigens zijn in 2023 met

medewerkers van verschillende afdelingen van de gemeente Tilburg (Ruimtelijk beleid, Ruimtelijke Uitvoering, Projecten) diverse terreinbezoeken afgelegd om beheerproblemen (waterbeheer, cross-schade, vandalisme, toegankelijkheid, insporing maaitrein, ed.) in het veld te beoordelen.

Vanwege die belangrijke waterhuishouding zijn daarom ook met het waterschap goede contacten aanwezig. Deze hebben in 2023 geleid tot gezamenlijke terreinbezoeken over het onderhoudsregiem van de nieuwe Dongeloop in de Reeshofweide en Koeweiden, over de ligging van een toegangsdam in de Lange Rekken en over het voornemen om twee vistrappen in de Dongevallei aan te leggen. Met de gemeente Tilburg is overlegd over de detailwaterhuishouding en het stuwbeheer in de Lange Rekken.

De Lange Rekken is een 'Rustgebied voor Boerenlandnatuur'. Het agrarische natuurbeheer is door de gemeente Tilburg uitbesteed aan Arcadis, die het land verpacht aan omringende boeren. De werkgroep-coördinator adviseert Arcadis (en de gemeente) en heeft geregeld overleg met de agrariërs over de uitvoering van concrete veldwerkzaamheden. Specifiek het sloot(oever)-beheer en de toegestane maaidata vragen om soort- en terreinkennis die de werkgroep-coördinator inbrengt. Het beheer van het interne overloopstuwte (en daarmee de waterhuishouding) wordt volgens vastgelegde afspraken door hem beheerd. Als zodanig functioneert hij min of meer als 'gedelegeerd gebiedsmanager' en neemt initiatieven tot kleinschalige beheeracties.

Eigen beheeractiviteiten van de werkgroep

Door de vrijwilligersgroep zijn het afgelopen jaar wederom beide oeverwaluwwanden opgeschoond. In 2023 is door vrijwilligers in de Lange Rekken een houtwal en een vee-schaduwbosje aangelegd. Voorts zijn in hetzelfde gebied de plasdrassen bijgezaaid met een natuurlijk drasland-graszaadmengsel. De werkgroepcoördinator heeft het uitrasteren van eerder aangelegde patrijzenhagen tegen vraat door de schaapskudde begeleid. In perioden van grote droogte is door hem het 'wateren' van de recent aangeplante bomen op de donk en het jonge plantsoen op de houtwallen geregeld.

Overige activiteiten

Door de werkgroep-coördinator is in 2023 een lezing verzorgd voor IVN-Tilburg (onderwerp: Biodiversiteit en Citizen Science). Daarnaast is er op verzoek van een bewonersgroep een excursie in de Dongevallei gehouden. De werkgroep-coördinator heeft een student begeleid van Curio Breda (opleiding Urban Green Development) en overleg gehad over de erkenning van de KNNV als erkend leerbedrijf. De werkgroep-coördinator heeft op 20 okt.2023 aan de KNNV-inspiratiedag deelgenomen. Hij heeft op 20 dec.2023 op de Radboud-universiteit Nijmegen geparticipeerd in een feedback-bijeenkomst van het platform Waarneming.nl. Tenslotte heeft de werkgroep-coördinator in 2023 een herhaal-cursus Veldhulpverlening en Veiligheid&Regelgeving gevolgd bij Stichting Landschapsbeheer Noord-Brabant.

Boek Dongelanden

De werkgroep-coördinator heeft in 2023 veel werk verzet in het verzamelen en rubriceren van verspreidingsgegevens van flora- en fauna van de Dongelanden door natuurvrijwilligers gedurende de jaren 2000-2025. Het is de bedoeling dat in 2025 een publiksboek verschijnt over de Biodiversiteit van de Dongelanden. In dat boek wordt als KNNV ook een natuur- en landschapsvisie voor de Dongelanden als geheel gepresenteerd. In 2023 is hierover overleg gevoerd met de gemeente Tilburg en het waterschap Brabantse Delta. Uit dat overleg bleek dat de visies van de KNNV en beide overheidsinstanties grotendeels overeenkwamen. Dit heeft geresulteerd in een uitnodiging van de gemeente Tilburg aan de KNNV om in 2024 deel te nemen in een projectgroep die een integrale gebiedsvisie voor de Dongelanden en de gemeentelijke eigendommen in het Rijensbroek tot stand moet brengen.